

een
**WONDERLIJKE
WANDELING**
door het
WARANDEPARK

EEN WANDELING VOOR
HET HELE GEZIN

Hoi!

BAS EN BIEKE ZIJN BOOMMARTERS. Ze zijn vlug en lenig, vooral wanneer ze door de boomkruinen hollen. Daarbij kunnen ze soms meterslange sprongen maken in de lucht. Echt spectaculair!

Bas en Bieke gaan graag op wandel in het Warandepark. Ze komen op hun tocht allerlei nieuwe vrienden tegen. En om hun nieuwe vrienden goed te leren kennen, besluiten ze een vriendenboek te maken.

Volg het spoor van Bas en Bieke doorheen het park en vul hun vriendenboek verder aan. Kies zelf welke vrienden je bezoekt. De volgorde is niet belangrijk. Je kan trouwens ook later terugkomen om het vriendenboek verder aan te vullen. Veel plezier!

Teken hier jezelf

OVER MIJ

Voornaam:

Achternaam:

Kleur ogen: Kleur haar:

Lievelingseten:

De mooiste plek waar ik ooit ben geweest:

Op dit dier lijk ik het meest:

Ik ben heel goed in

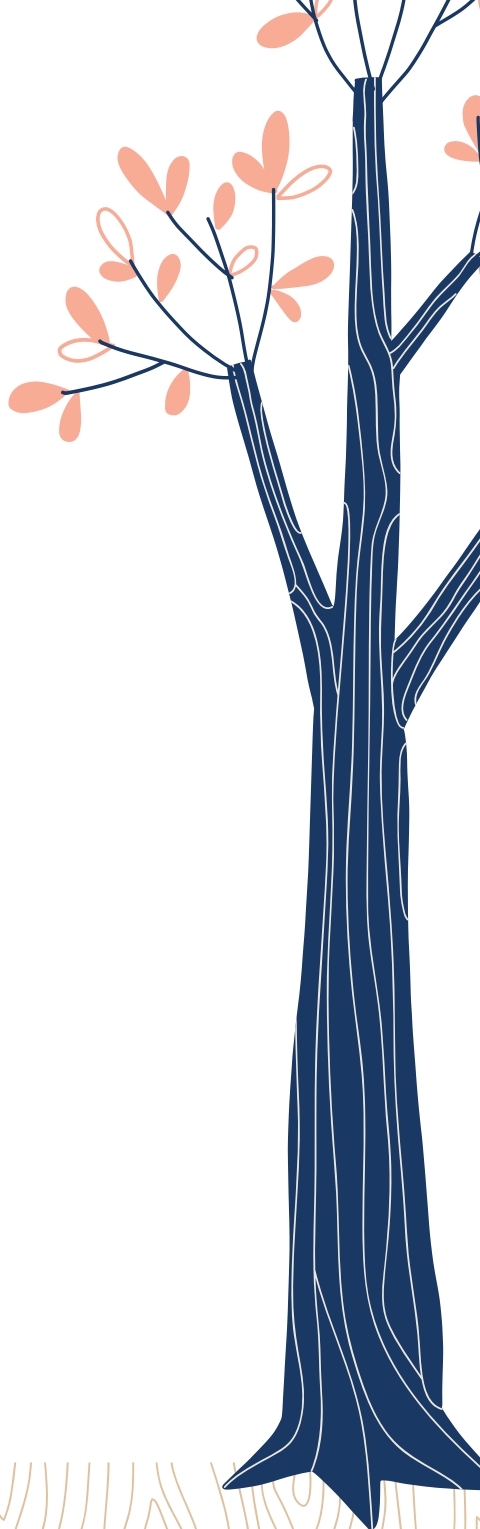
IK GA NAAR HET WARANDEPARK EN NEEM MEE

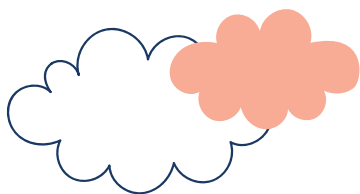
Tijdens deze wandeltocht kom je heel wat te weten over Bas, Bieke en hun vrienden. Een aantal spullen kunnen je hierbij helpen. Die kan je gewoon van thuis meenemen:

- Een paraplu (ook bij mooi weer)
- Een potlood (of meerdere in verschillende kleuren)
- Een smartphone (zo kan je dingen opzoeken op het internet)
- Je lievelingsknuffel

En natuurlijk ook nog dit (deze spullen kan je best meenemen op elke wandeling):

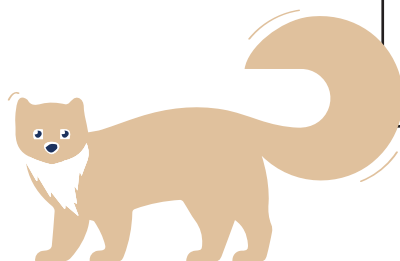
- Wandelschoenen of schoenen die wat vuil mogen worden
- Genoeg water om te drinken
- Iets om te eten
- Zonnecrème bij mooi weer
- Een zakje om (jouw) vuilnis in te verzamelen zodat je het thuis kan weggoaien

TIP!

Als je alle vrienden bezoekt, dan stap je ongeveer 1,6km. Wil je minder lang wandelen, bestudeer dan eerst de kaart op de laatste bladzijde. Zo kan je beslissen welke vrienden je vandaag wil bezoeken en welke kunnen wachten tot een volgend bezoek aan het Warandepark.

BAS EN BIEKE

boommarters

Wetenschappelijke naam: *Martes martes*

Kleur ogen: zwart

Kleur haar: onze poten en snuit zijn iets donkerder dan onze koffie- tot roodbruine vacht. Opvallend is onze gele, soms bijna witte bef (ook wel een halslapje genoemd).

Lievelingseten: insecten, vogels en eieren, kleine zoogdieren (van muis tot konijn) en aas (dode dieren) en af en toe een eekhoorn. Na de zomer eten we ook veel bessen en vruchten.

Onze favoriete plek: wij zijn echte bosbewoners. Vooral oude bossen vinden we fijn, omdat hier veel holtes zijn in oude bomen. Daarin kunnen we ons nest maken, schuilen en slapen.

Wij zijn heel goed in meterslange lichtsprongen maken. En wij landen altijd op onze poten!

Wat kan jij doen om ons te helpen: voor ons is het belangrijk dat bossen weer met elkaar verbonden worden. Leg daarom je tuin op een ecologische manier aan. Zo kunnen we via jouw tuin van bos tot bos wandelen.

TIPS vind je HIER

Onze tip voor een fijne wandeling: wij maakten ons eigen fotostripverhaal. Superleuk was dat! Ook jij zal tijdens deze tocht vele avonturen beleven. En daar willen we alles over weten. Maak dus ook je eigen fotostripverhaal. Daarvoor heb je een smartphone nodig en de app Photo Comic Bubbles (die kan je downloaden via Google Play).

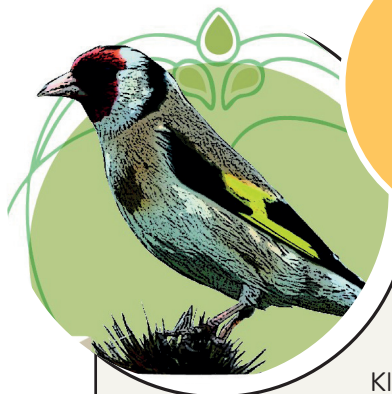
Je kan foto's nemen van jezelf, je familie of je kan ook foto's nemen van de avonturen van je favoriete knuffel in het Warandepark. En vergeet zeker nadien je fotostripverhaal niet te posten via onze facebookpagina Plan Boommarter.

PJOTR

putter

Wetenschappelijke naam: *Carduelis carduelis*

Kleur ogen: zwart

Kleur haar: ik heb geen haar, wel een vuurrood gezicht en inktzwarte vleugels met een gele streep. Mijn staart is zwart met kleine witte vlekjes en mijn rug is lichtbruin.

Lievelingseten: zaden van distels, kaardenbol, klier, teunisbloem en paardenbloem. Ook de zaden van veel andere plantensoorten staan op het menu (varkensgras, zuring, ganzenvoet, melde, muur, hoornbloem, klover, kruiskruid, bijvoet...). Een echte lekkerbek ben ik!

Mijn favoriete plek: ik voel me op veel plekken thuis: in boomgaarden, parken en tuinen, groene woonwijken en landbouwgebied met veel heggen, hagen en houtkanten.

Ik sta bekend om mijn drielettergrepig, vrolijk klingelend roepje.

Wat kan jij doen om me te helpen: een tuin vol distels, paardenbloemen, zonnebloemen, klier en teunisbloemen is ideaal voor mij. Ook een paar elzen lust ik graag (niet de hele boom, wel de elzenproppen). De grote kaardenbol is mijn lievelingsplant, want de bladeren vormen rond de stengel een waterkommetje dat na regen lang gevuld blijft. Daaruit kan ik drinken. En de zaden zijn mijn lievelingshapjes.

KLIK voor
mijn roepje

Mijn tip voor een fijne wandeling: ik ben beroemd. Zowel Rafaël (1506) als Carel Fabritius (1654) hebben me geschilderd.

Maak hieronder zelf een schilderij met mij in de hoofdrol.

Wetenschappelijke naam: *Hirundo rustica*

Kleur ogen: zwart

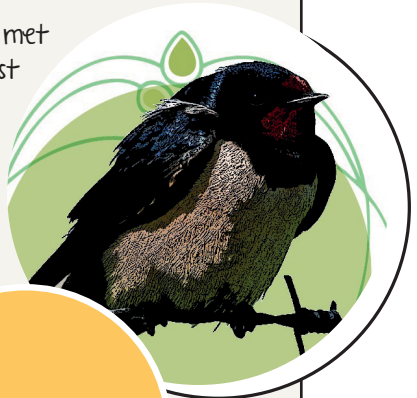
Kleur haar: ik heb geen haar, wel metaalblauwe veren op mijn rug, een witte buik met een zwarte rand en een roodbruine keel.

Lievelingseten: tijdens het vliegen pik ik met mijn breed geopende bek allerlei insecten, zoals muggen, motten en kevertjes, uit de lucht.

Mijn favoriete plek: ik voel me thuis in landbouwgebieden, waar ik in het open landschap op zoek ga naar voedsel. Mijn nest maak in stallen met vee, maar ook onder bruggen en afdaken, of soms zelfs in woonkamers bij mensen thuis.

Ik sta bekend om mijn vrolijk snel gekwetter met af en toe een rateltje. De beroemde componist Josef Strauss verwerkte mijn gekwetter zelfs in zijn wals *Dorfschwalben aus Österreich*.

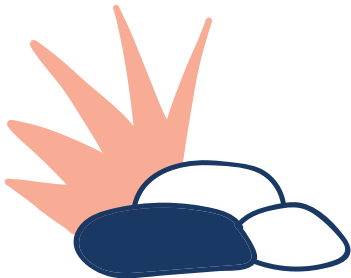
Wat kan jij doen om me te helpen: in april en mei heb ik modder nodig om mijn nest te kunnen maken. Zorg dus zeker voor een modderplekje in de tuin.

KLIK
voor mijn
gekwetter

BILLIE

boerenwaluw

Wil je
de WALS
horen?

Mijn tip voor een fijne wandeling: maak zelf een muziekstuk. Je kan dit alleen doen (vergeet dan niet je lied te zingen voor je medewandelaars), maar je kan dit ook als groepje doen. Zo kan vb. ieder een ander instrument naspelen.

Weet je niet goed hoe hieraan te beginnen? Hier zijn enkele tips:

- Maak het een minuut stil en luister goed naar alle geluiden uit de omgeving.
- Som na een minuut alle geluiden die je hoorde op.

.....

.....

.....

.....

- Probeer nu elk van die geluiden zelf na te bootsen.
- Iedere wandelaar uit je groepje kiest één van de geluiden om na te bootsen in het muziekstuk.
- En dan de laatste stap:
 - * Eén iemand van je groepje start met zijn of haar geluidje. Let wel op. Je moet een vast ritme aanhouden.
 - * Daarna komt er telkens iemand anders bij met een ander geluid.

MUZIEK
maken bij het
tuinieren

SOPHIE

steenuil

Wetenschappelijke naam: *Athene noctua*

Kleur ogen: geel

Kleur haar: ik heb geen haar, wel een bruin-wit gespikkeld verenkleed. En ik val ook op door mijn witte wenkbrauwstrepen.

Lievelingseten: insecten, amfibieën en regenwormen. Soms ook wel eens muizen of ratten.

Mijn favoriete plek: het platteland. Ik bouw mijn nest het liefst in holten van fruitbomen, knotwilgen en oude schuurtjes. Soms leg ik mijn eieren ook wel eens in een speciaal ontworpen nestkast.

Ik ben heel goed in roepen. In de winter kan je mij al van heel ver horen.

Wat kan jij doen om me te helpen:

- Heb je knotwilgen in de tuin? Snoei ze dan regelmatig, zodat de takken niet afbreken of rotten.
- Heb je geen knotwilgen in de tuin? Plaats dan een steenuilennestkast. Bevestig ze op een dikke tak met de opening naar het oosten of zuidoosten gericht. De dikke tak gebruik ik als landingsbaan.

Hoor mij
ROEPEN

Mijn tip voor een fijne wandeling: viken zoals ik kunnen hun hoofd heel ver draaien, tot wel 270 ! Ben je met vrienden of familie naar het park gekomen? Maak dan groepjes van 2 personen. Per groepje sluit één van beiden de ogen. De ander draait traag het hoofd van links naar rechts, zover als die kan. Beschrijf wat je ziet aan diegene die de ogen gesloten heeft. Kom je alleen wandelen, doe dan dezelfde oefening, maar i.p.v. luidop te vertellen wat je ziet, schrijf hieronder enkele dingen op die je opvielen.

.....

.....

.....

.....

.....

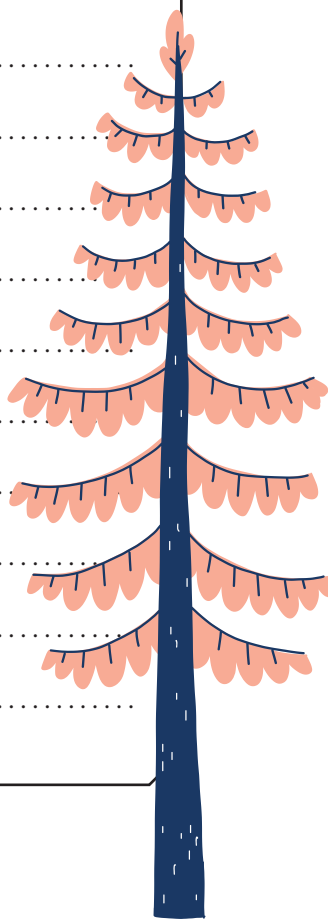
.....

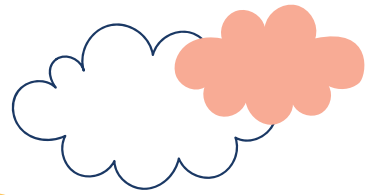
.....

.....

.....

.....

BIEKE

wilde bij

Nederlandse naam: er zijn wel 350 soorten wilde bijen in België (niet te verwarren met de honingbij, die niet wild is) en wij hebben alle 350 andere namen, zoals blauwe metselbij, bosbesbij, gewone langhoornbij, grote bladsnijder, pluimvoetbij, slobkousbij, vosje, roodgatje, tuinmaskerbij, kleine klokjesbij...

Kleur ogen: zwart

Kleur haar: meestal zijn wij nogal dicht behaard, maar de kleur is bij elke soort een beetje anders.

Lievelingseten: wij zijn allemaal vegetariërs. Onze larven eten enkel stuifmeel, terwijl de volwassenen nectar uit bloemen snoepen.

Mijn favoriete plek: de meerderheid van ons maakt haar nest ondergronds. De anderen leven bovengronds en maken hun nesten in holle stengels, oude kevergangen in dood hout of andere holle ruimtes.

Wij staan erom bekend dat we niet steken (in tegenstelling tot de honingbijen).

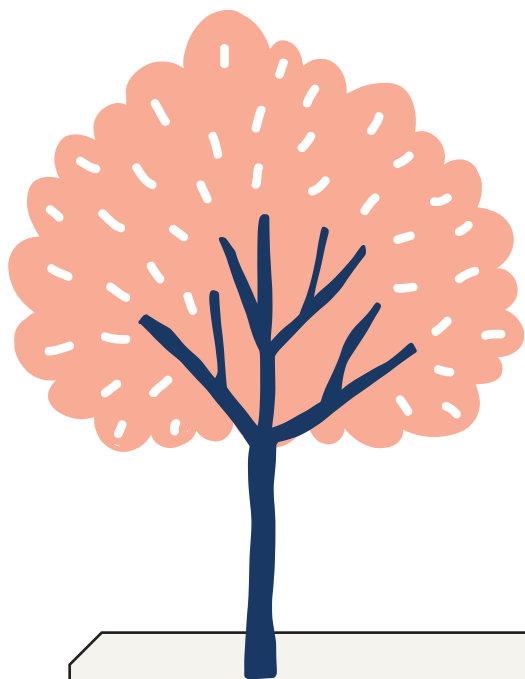
Wat kan jij doen om ons te helpen: je vindt veel tips over tuinieren voor bijen op blz. 21.

Mijn tip voor een fijne wandeling: bestudeer goed het bijenhotel en de bijtjes die af en aan vliegen. Kan jij ze allemaal herkennen? De kaart op blz. 23 kan je helpen.

Een kijkje binnenin het bijenhotel:

1. De achterste kamertjes zijn de grootste en er zit ook het meeste stuifmeel in. De larven die hierin opgroeien zijn vrouwtjes (die groter zijn dan de mannetjes).
2. De mannetjes zitten in de voorste kamertjes.
3. Om belagers te foppen, blijft het eerste kamertje leeg.
4. Van het stuifmeel kunnen de larven eten.
5. Een paar weken propt de larve zich vol met stuifmeel.
6. Na een jaar komen de jonge bijen uit het bijenhotel.

Wetenschappelijke naam: *Plecotus auritus*

Kleur ogen: zwart

Kleur haar: mijn neus en oogmasker (jaja, denk maar aan Batman) zijn lichtbruin tot roze en mijn rug is grijs tot lichtbruin. Mijn hals is lichter van kleur en mijn vleugels en oren zijn bruin.

Lievelingseten: ik jaag op spinners, maar ook op motten en andere insecten als kevers, wantsen en oorwormen.

Mijn favoriete plek: open loof- en naaldbossen, waar ik tussen de bomen kan jagen. Mijn schuilplaats maak ik in boomholten, grotten, speciale vleermuiskasten en gebouwen. Je vindt me ook vaak op grote zolders van kerken en kastelen.

Ik ben bekend voor mijn supergrote oren. Ze zijn even lang als mijn lijfje.

Wat kan jij doen om me te helpen: als je een kat hebt, kan je in de zomer mijn leven redden door ze een vuur voor zonsondergang binnenshuis te halen. Zo kan ik ongestoord mijn slaappleats verlaten.

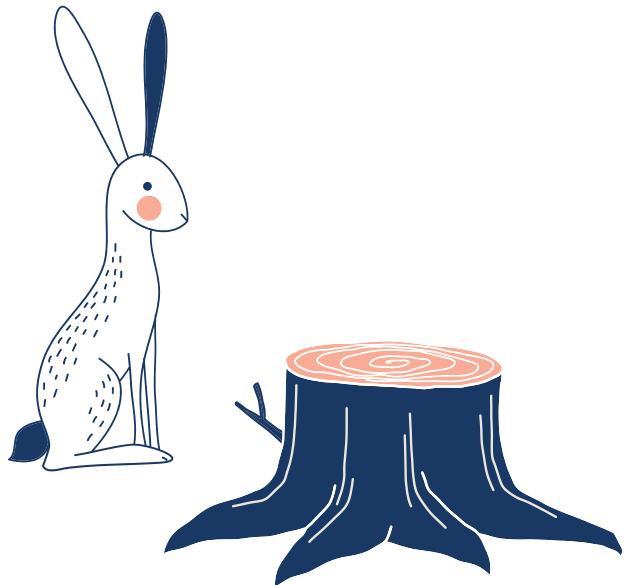
GÉRARD

gewone
grootoorvleermuis

Mijn tip voor een fijne wandeling: een insectenzoektocht!

Zo ga je aan de slag:

- Wandel naar een struik
- Neem je paraplu en open hem
- Houd nu de paraplu ondersteboven onder de struik
- Schud met de takken die boven de paraplu hangen
- Zijn er diertjes in je paraplu gevallen? Je kan de namen zoeken van deze dieren via de app **Obsidentify** op je smartphone of zoek ze op één van onderstaande zoekkaarten op blz. 22 en 23.

AMÉLIE

alpenwater-
salamander

Wetenschappelijke naam: *Ichthyosaura alpestris*

Kleur ogen: goudgeel

Kleur haar: ik heb geen haar, wel een fel oranje-rood gekleurde buik en keel en een licht-wit- te band (met kleine, ronde, zwarte vlekken) van mijn snuit tot aan mijn achterpoten.

Lievelingseten: larven van dansmuggen, kikker- en salamandereitjes, kevers, libellen, vliegen en regenwormen.

Mijn favoriete plek: ik voel me nogal gemakkelijk ergens thuis. Je kan me vinden in weidelandschappen, heidegebieden, loof- en naaldbossen, struwelen en parken. Zelfs in tuinen in woonwijken. In de lente vertoef ik het liefst in het water, in weide- en bospoelen, (tuin)vijvers, sloten en vennen. Maar ook soms gewoon in kleine, ondiepe plasjes op bospaden ('karresporen').

Ik ben heel goed in oud worden. Ik kan wel 20 jaar oud worden.

Wat kan jij doen om me te helpen: ik ben al tevreden met een klein plastic kuipje in je tuin. Zorg ervoor dat jouw vijver niet wordt beschadwd. Inheemse waterplanten heb ik het liefst en steek er zeker geen vis in. Ik schiet immers niet zo goed op met vissen.

ONTDEK
de water-
planten

Mijn tip voor een fijne wandeling: zoek de inheemse waterplanten in het woordenraster en doorstreep ze. Vind je ze allemaal? Dan vind je ook mijn bijnaam. (Kijk op blz. 24 voor meer tips)

V	I	W	S	H	W	A	T	E	R	P	E	S	T	M
A	G	I	E	D	D	A	L	B	N	R	O	O	H	E
D	O	T	T	E	R	B	L	O	E	M	I	S	A	O
W	A	T	E	R	D	R	I	E	B	L	A	D	A	L
U	I	E	T	D	I	U	R	K	L	J	I	P	R	B
D	E	W	A	G	E	L	E	P	L	O	M	P	V	R
L	W	A	T	E	R	V	I	O	L	I	E	R	E	E
W	A	T	E	R	G	E	N	T	I	A	A	N	D	T
G	I	E	B	D	R	A	A	R	E	T	A	W	E	O
E	T	R	A	A	T	S	N	E	T	T	A	K	R	B
L	P	L	M	E	O	L	B	E	N	A	W	Z	K	E
E	R	E	E	H	C	S	E	B	B	A	R	K	R	T
L	E	L	T	E	E	B	R	E	K	K	I	K	U	O
I	D	I	U	R	K	G	N	I	N	N	E	P	I	R
S	T	E	R	R	E	N	K	R	O	O	S	N	D	G

Tuinieren voor bijen

Gladeschoren gazons met een coniferenrij smaakt zijn niet echt aantrekkelijk voor bijen. Een meer natuurlijke tuin is aangenamer voor hen en biedt meer mogelijkheden voor aanpassingen van ook jouw tuin en paradijs voor bijen worden.

Zelfs een balkon of een tegeltuintje kan, met de juiste plantenkeuze, heel wat opleveren. Hoe je jouw tuin of terras juist aanpakt vind je op www.natuurpunt.be/wildebijen, hier vind je ook meer info over het maken van een bijenhotel.

Laat de bijen meespeelden van jouw maatstaf. Zorg ervoor dat je, via je voorstel, het bijen kunnen komen.

Maestuin

Een maatstaf met interessante planten, laarzen, want bijen.

Maestuin

Een maatstaf met interessante planten, laarzen, want bijen.

Maestuin

Een maatstaf met interessante planten, laarzen, want bijen.

Maestuin

Een maatstaf met interessante planten, laarzen, want bijen.

Zandbak

Een zandbak op een zonnige, beschutte plek helpt bijen die in de grond wisten.

Wilde haakjes

Laat een haakje in de tuin verspreiden. Het maakt het voor bijen makkelijker.

Bloembollen

Bloembollen bloeien meestal van eind februari tot begin april. Plant ze in jouw tuin en maak ze in die periode uit.

Kruidentuin

Kruidentuinen zijn top. Bijen zijn er dol op.

Pestieden

Pestieden en herbiciden zijn nefast voor bijen. En hetgeen, het is niet alternatief. Het is niet goed.

Bloemborden

Een groot aantal van de beste plantensoorten. Vermijd het gebruik van dubbele bloemen. Zij hebben de bijen niet te bidden.

Bloemborden

Een groot aantal van de beste plantensoorten. Vermijd het gebruik van dubbele bloemen. Zij hebben de bijen niet te bidden.

Bloemborden

Een groot aantal van de beste plantensoorten. Vermijd het gebruik van dubbele bloemen. Zij hebben de bijen niet te bidden.

Bloemborden

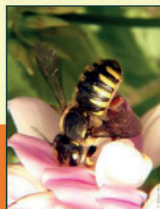
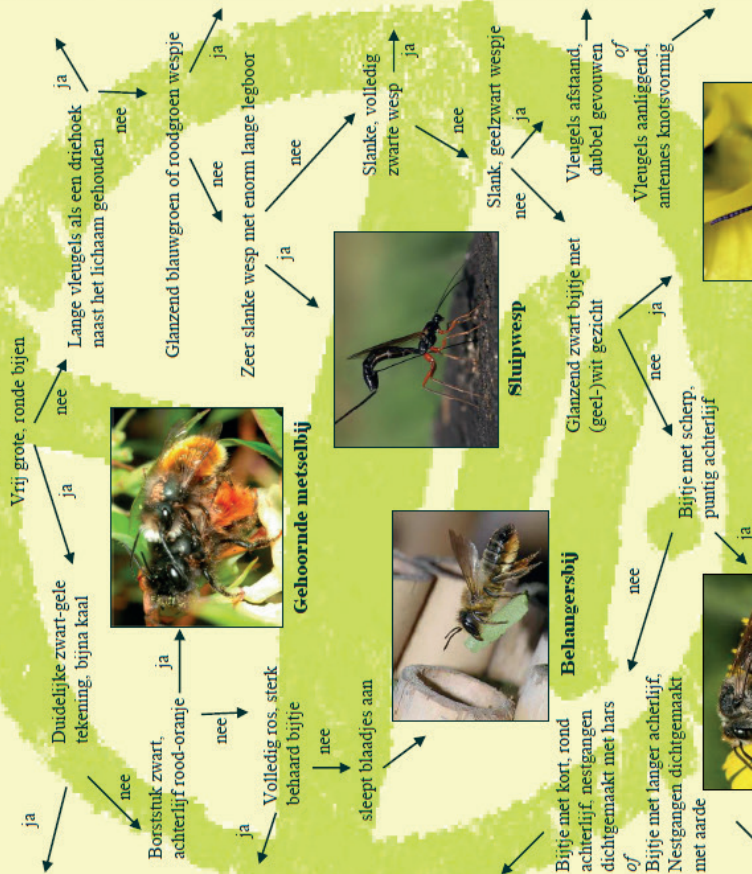
Een groot aantal van de beste plantensoorten. Vermijd het gebruik van dubbele bloemen. Zij hebben de bijen niet te bidden.

Bloemborden

Een groot aantal van de beste plantensoorten. Vermijd het gebruik van dubbele bloemen. Zij hebben de bijen niet te bidden.

Zoekkaart Beestentoren

Start

Grote volbij

Rosse metselbij

Tronkenbij

Klokjesbij

Zwarte volzwever

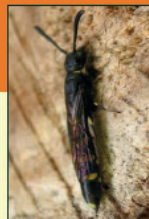
Goudwesp

Pottenbakkerswesp

Plooienvleugelwesp

Knotswesp

Maskerbij

KLEINE BEESTJES II

Heidelibel

Lantaantje

Oeverlibel

Wildebeekjuffer

Honingbij

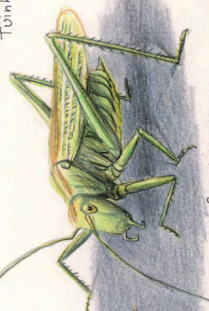
Zandbij

Veldsprinkhaan

Sabelsprinkhaan

Steekmug

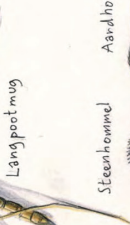
Goudoogdaas

Schorpioenvlieg

Langpootmug

Graafwesp

Slijpwespen

Gewone wesp

Hoornaar

Steenhommel

Aardhommel

Akkerhommel

Tuinhommel

Kruisspin

Hooiwagen

Rode bosmier

Blindebij

Huissvieg

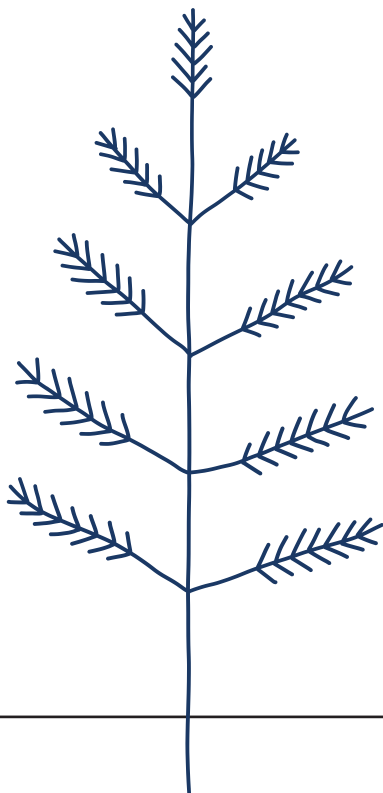
Zweefvlieg

Tips voor het woordenraster

Zoek onderstaande woorden in het woordenraster.
Je mag in alle verschillende richtingen zoeken.

- Aarvederkruid
- Dotterbloem
- Gele lis
- Gele plomp
- Grote boterbloem
- Hoornblad
- Kattenstaart
- Kikkerbeet
- Krabbescheer
- Penningkruid
- Pijlkruid
- Sterrenkroos
- Wateraardbei
- Waterdrieblad
- Watergentiaan
- Waterpest
- Waterviolier
- Witte waterlelie
- Zwanebloem

WARANDE PARK

ZO VEEL TE ONTDEKKEN!

WAAR VIND
IK IEDEREEN?

- 1 BOONMARTERS
- 2 PUTTER
- 3 BOERENZALUW
- 4 STEENUIL
- 5 WILDE BIJ
- 6 GEWONE
GROOTVLEERMUIS
- 7 ALPENWATER-
SALAMANDER

- BOS
- HOOGSTAMBOEMEN
- HOOGSTAMFRUITBOEMEN
- KNOTBOEMEN
- HOUTKANT
- HAGEN
- EXTENSIEF GAZON
- INTENSIEF GAZON
- WELAND
- POEL
- LOOPROUTES
- SPEELNATUUR
- BRON

Bibliografie

- www.natuurpunt.be/pagina/alpenwatersalamander
- www.natuurpunt.be/pagina/boerenzwaluw
- www.natuurpunt.be/pagina/gewone-grootoorvleermuis
- www.natuurpunt.be/pagina/hoe-help-je-wilde-bijen-je-tuin
- www.natuurpunt.be/pagina/neushoornkever#
- www.natuurpunt.be/pagina/putter
- www.natuurpunt.be/pagina/steenuil
- www.planboomarter.be

Tekeningen en foto's

- Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei
Plan Boomarter: blz. 3 & 7
- Provincie Vlaams-Brabant
Maak kennis met onze koesterburen: blz. 6, 8, 10, 12, 16 & 18
- Veldgids Bijen voor Nederland en Vlaanderen
Richard Lewington: blz. 14
- Regionale Landschappen. Tinne Van den Bossche/leps: blz. 15
- Woordzoekerfabriek.nl: blz. 19
- Wilde bijen in nood. Hoe kan jij helpen? Natuurpunt: blz. 20
- Natuurpunt Educatie: blz. 21
- Stichting Ark - Jeroen '97: blz. 22 & 23
- Ontwerp: James Design

Colofon

Dit educatief parcours werd ontwikkeld door GroenLAB i.o.v. Plan Boomarter, een samenwerkingsverband tussen Regionaal landschap Pajottenland & Zennevallei, stad Halle, Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt, Provincie Vlaams-Brabant en Natuurgidsen Zuidwest Brabant.

